

Warszawa, 15 kwietnia 1999 r.

Pan
Robert Pietrzak
Dyrektor Biura Legislacyjnego

**Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej p. J.T. (sygn. SK.3/99)**

Stosownie do zlecenia z dnia 3 marca 1999 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej p. J. T., skierowanej do Trybunału Konstytucyjnego we wrześniu 1998 r.

1. Skarżący wnosi o stwierdzenie, że art. 18 w związku z art. 22 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania (Dz. U. z 1990 r. nr 69, poz. 407) jest sprzeczny z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Zdaniem Skarżącego, cytowany przepis ustawy narusza jego prawa obywatelskie do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Postanowieniem z dnia 1 grudnia 1998 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu wniesionej skardze, ponieważ nie wskazano w niej konstytucyjnego prawa, które zostało naruszone, ani sposobu jego naruszenia przez zaskarżony przepis.

Skarżący wniósł zażalenie na postanowienie TK odmawiające nadania biegu skardze, które zostało uwzględnione. W zażaleniu Skarżący skonkretyzował zarzuty pod adresem art. 18 ust. 1 i 2 zaskarżonej ustawy. Jego zdaniem, wskazane przepisy "nie określają warunków, jakim powinna odpowiadać osoba przechodząca na emeryturę, aby można taką osobę zaliczyć do grupy emerytów lub rencistów w dacie ponownego przechodzenia na zaopatrzenie społeczne". Brak unormowania w tym zakresie oznacza, według Skarżącego, dowolność orzekania, która może naruszać interesy osób uprawnionych do zaopatrzenia emerytalnego w części obejmującej odprawę emerytalną. W końcowym fragmencie zażalenia Skarżący wywodzi, że naruszenie jego konstytucyjnych uprawnień wynikało z braku precyzyjnego określenia pojęcia "emeryt" czy "rencista" w zaskarżonym art. 18 ustawy o tworzeniu zakładowych systemów wynagradzania.

2. Artykuł 18 ust. 1 ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania stanowi, że w razie rozwiązania stosunku pracy w związku z nabyciem przez pracownika prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, pracownikowi temu przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna. Zasady przyznawania odprawy oraz jej wysokość określa porozumienie w sprawie zakładowego systemu wynagradzania, zawarte przez właściwy organ zakładowej organizacji związkowej z kierownikiem zakładu pracy (art. 6 ust. 1 i 2 ustawy). **Zgodnie z dyspozycją art. 18 ust. 2 ustawy, emeryci i renciści ponownie zatrudnieni nie nabywają prawa do odprawy.**

Podniesiony przez Skarżącego zarzut, że zaskarżone przepisy nie określają warunków, jakim powinna odpowiadać osoba przechodząca na emeryturę, aby można taką osobę zaliczyć do grupy emerytów lub rencistów w dacie ponownego przechodzenia na zaopatrzenie społeczne, nie wydaje się zasadny. Przepis art. 18 ust. 1 nie pozostawia bowiem wątpliwości, że odprawa pieniężna, o której mowa:

1) ma charakter **odprawy jednorazowej. Ustawa wyklucza więc prawo do drugiej (kolejnej) odprawy po rozwiązaniu ponownego stosunku pracy z osobą mającą wcześniej ustalone prawo do świadczenia emerytalno-rentowego, zawieszane na czas trwania tego stosunku;**

2) przysługuje tylko pracownikowi, z którym został rozwiązany stosunek pracy w związku **z nabyciem przez niego prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej.** Odprawa nie przysługuje zatem emerytowi ani

renciście, który uzyskał status i uprawnienia świadczeniobiorcy przed nawiązaniem stosunku pracy, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy;

3) pojęcia **emeryta i rencisty zostały określone w uchylonej już ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin** (Dz. U. nr 40, poz. 267 z późn. zmianami). Według art. 5 pkt 4 i 5 ustawy pojęcia te odpowiednio oznaczały osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub prawo do renty. Identycznie brzmi definicja emeryta w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118), rencistą zaś, według tej ustawy, jest osoba mająca ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy lub do renty rodzinnej. W tym stanie prawnym ustawodawca nie uznał za stosowne nadawania określeniom "emeryt" i "rencista" odmiennej treści, wyłącznie na użytek zaskarżonej ustawy.

Zgodnie zatem z wyraźną wolą ustawodawcy odprawa emerytalna nie przysługuje emerytowi lub renciście powtórnie, to znaczy po rozwiązaniu stosunku pracy nawiązanego po nabyciu przez niego uprawnień emerytalno-rentowych. Rozwiązanie prawne przewidziane w art. 18 ust. 1 i 2 zaskarżonej ustawy nie jest jednak niezgodne z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Sformułowane w tym przepisie prawo obywatela do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego nie zostało bliżej skonkretyzowane. Ma to uczynić ustawa zwykła, która określi zakres i formy zabezpieczenia społecznego. Artykuł 18 ust. 1 i 2 zaskarżonej ustawy nie uchybia tej dyspozycji.

W tej sytuacji zarzut Skarżącego należałoby traktować jako postulat *de lege ferenda*, mający na celu określenie minimalnego okresu trwania stosunku pracy nawiązanego przez emeryta lub rencistę, powyżej którego to okresu przysługiwałoby mu prawo do drugiej (kolejnej) odprawy emerytalnej, bądź do części takiej odprawy. W związku z nowym systemem emerytalno-rentowym kwestia ta zasługuje na rozważenie przez ustawodawcę.

Opracował: Witold Pawełko